

hans interesse som forsker. Hertil hører et afsnit om regeringsdannelser og et kapitel om offentlig forvaltning. Og der er emner, der som Sydslesvig-spørgsmålet 1945-1947 i særlig grad har lagt beslag på ham som politisk aktiv. Mest centralt står dog et kapitel om fordelingspolitik. Gennemgående skal de mange små løse ender hver have deres teoretiske knude, men en samlet teoretisk konception, der kan give en helhedsforståelse af periodens politiske historie, finder man ikke. Eller, som Poul Meyer selv udtrykker det, har han gennemgående forsøgt »ad induktiv vej at konstruere nogle begreber på grundlag af sociale kendsgerninger«. Teksten er altså i det store og hele formet som kommentarer til de begreber og teorier, han har fundet i den samtidige debat og den senere litteratur. Det har ikke kunnet undgås, at den over længere stræk fremtræder med kompendiets præg for de felter, den dækker.

Selve periodens »Danmarkshistorie« skimtes ikke rigtigt. Det skyldes ikke bare, at væsentlige emner som landets udenrigspolitiske placering, erhvervsstrukturen og socialstrukturen samt interesseartikulationen stort set ikke er taget op til behandling. Det hænger også sammen med, at Poul Meyer står meget famlende over for den opgave at skrive historie. Det hindrer ham ikke i at fremsætte den spydige bemærkning, »om der overhovedet bliver ret meget tilbage af en egentlig historisk disciplin kan måske diskuteres«. Dog er han klar over, at de egentlige samfundsvidenskaber har brug for undersøgelser, der dækker lange tidsrum, og deraf udspringer svære problemer: »De longitudinale studier (man er glad for, at han ikke siger historiske studier) er nemlig behæftet med den usikkerhed, der er en følge af, at såvel samfundet som de begreber, man anvender, ændres i tidens løb«. Hvis han havde præciseret sin op-

fattelse af hvorfor og for det tidsrum, han har valgt sig, konkretiseret på hvilke måder, ville der også være kommet et bidrag til det kapitel af »Danmarkshistorien«, som han øjensynlig gerne har villet have frem.

Johan Peter Noack

Københavns historie bd. 6 1945-80. Torben Ejlersen: *Kraftcenter og fristed*, (Gyldendal, 1983). 328 s., ill., 270,-kr.

Med dette bind 6 afsluttes den store fremstilling af hovedstadens historie, der hermed er ført frem til 1980.

Bogens smudsomslag, en gengivelse af Erik Hagens billede fra 1975, Sommer i den sorte firkant, fortæller i koncentreret form, hvad bindet må indeholde: Bysanering, spændinger mellem politi og unge, skrammellegepladser, plankeværker med graffiti, slumstormere og i det hele taget en fortælling om de alternative livsformer i storbyen med stærke spændinger til det etablerede samfund. Bogens undertitel er da også særdeles velvalgt – *Kraftcenter og fristed*. Det er karakteristisk for fremstillingen, at den hviler på et noget andet kildemateriale end de foregående bind. Efterkrigstidens mange betænkninger og kommissionsarbejder samt rapporter viser sig her at være særdeles værdifulde og givende kilder. På den anden side betyder det også, at materialet er blevet næsten uoverskueligt og mangesidet. Der er næppe tvivl om, at det har været en kæmpeopgave at få hold på de mange spørgsmål og problemstillinger, der ligger så tæt på vor egen tid, da det ikke mindst er vanskeligt at vurdere, hvad der på blot lidt længere sigt virkelig har haft betydning, og ikke blot var »medieskabte begivenheder«. Det er imidlertid lykkedes forfatteren at skabe en særdeles sober fremstilling, der ikke

glemmer eller dækker over hovedstadens mange problemer, ikke politisk hober, men redeligt beskriver og analyserer, hvorfor det ikke altid gik, som det burde.

Forfatteren har lagt en fornem fremstilling frem, der gerne må få efterligninger rundt om i landets større byer. Billedmaterialet er naturligvis ligesom omslaget, velvalgt.

Henrik Fode

Ning Smith og Johannes Thomsen (red.): *10 års kritisk historieforskning*. (Akademisk forlag, 1984). 224 s., 98 kr.

Denne artikelsamling er udgivet for at markere 10-årsfødselsdagen for »Kritiske Historikere«, dvs. organisationen for den fagkritiske virksomhed i historikermiljøet ved Københavns Universitet. Titlen er lidt misvisende i den forstand, at der ikke er tale om et udvalg af afhandlinger spredt over perioden, men en række nyskrevne artikler af nuværende eller tidligere aktive medlemmer af foreningen. Men emnerne markerer i hvert fald de interesseområder, der i særlig grad har haft foreningens opmærksomhed i seminarer, et tidsskrift (»Kritiske Historikere«, 1975 ff – et fuldstændigt register over indholdet er medtaget i denne bog), og som det hedder »i den almindelige studiepraksis«.

Foreningen blev til i opposition til og med det formål at kritisere den såkaldt borgerlige (en »bekvem« samlebetegnelse for den ikke-marxistiske) historieopfattelse, historieforskning og historieformidling, og med det klare sigte at udvikle en marxistisk historiepraksis. Niels Finn Christiansen beskriver udmærket foretagendets opståen og udvikling og har en nøgtern holdning til, hvorvidt de ambitiøse mål er blevet indfriet. Først og fremmest mener han, »Kriti-

ske Historikere« har fungeret som et fagligt alternativ for et meget stort antal studerende og som en løs ramme for individuelle og gruppevise aktiviteter. Man har medvirket til at give mange historikere en solid indsigt i den historiske materialisme og på det mere konkrete plan introduceret nye genstandsfelter og teoridannelser, som ikke eller kun i ringe grad har haft traditionens bevilgning i det københavnske universitetsmiljø.

De her sammenstillede artikler giver så et indtryk af disse forskningsområder. Det handler om fascismen (Karl Chr. Lammers), om overgangsproblematikken fra feudalisme til kapitalisme (Henrik Jensen), om arbejdsdisciplin og -moral i hele fire artikler, der også kan siges at være bevidsthedshistorie (Ning Smith & Signild Vallgård), arbejderhistorie (således bl.a. i en artikel om landarbejderspørgsmålet i 1860'erne og 70'erne (Jens Boel), kvindehistorie (i en synes jeg meget interessant undersøgelse af kvindelige butiks- og kontorfunktionærers forhold i København i mellemkrigstiden (Lise Skjøt-Pedersen & Leif Laursen)) og teknologihistorie (Johannes Thomsen). Og endelig om historiografi (i en artikel om Gustav Bang og det kritiske gennembrud (Mogens Rüdiger)).

Fælles er vel en teoretisk bevidsthed (som nogle gange giver anledning til nogle synes jeg overflødige indledende krumspring) og en bevidst bestræbelse på at koble teori og empiri i en undersøgelse af den konkrete historiske virkelighed sammen. Hvilket selvfølgelig er helt fint.

Man kan konstatere, at »marxistisk historieforskning« efterhånden er et begreb med vide rammer og i nogle tilfælde i den praktiske udformning vanskelig at skelne fra ganske megen såkaldt ikke-marxistisk forskning. Men dette synes vel i øvrigt at være en generel tendens i